

ALEKSANDR STRADELLA 1889

Ahmet Mithat Efendi (1844-1912)

KİŞİLER

Aleksandr Stradella. Kişilik özelliklerine göre son derece büyük bir senyör olan Aleksandr Stradella, Roma'da bir köyde dünyaya gelmiştir. Babası köy kilisesinin temizlik işlerini yürüten iyi bir insan olarak bilinir. Yetenekli olması kadar da alçakgönüllü olması ile dikkat çeken genç adam aynı zamanda güze ve ahlaklı karakter yapısı ile kendini tanıyan herkesi etkisi altına alır. Düğünde para dağıtma konusunda veya misafir ağırlama konusunda da hayli cömerttir.

Papa Bassi. Leonora'ya gelen yüklü miktar mirası elinde tutmak için kıza baskı yapan Bassi, henüz kırklarında orta yaşlı bir adamdır. Eve kilitlediği kızın kaçmasına öfkelenen Bassi, Stradella ve Leonora'nın peşine haydut takar. Bencil ve kurnaz olmasına rağmen sonunda Stradella'nın münacatını dinleyip onlara şans verir ve Leonora'nın servetini ona geri vermeyi kabul eder.

Leonora. Babası öldükten sonra Papa Bassi'nin himayesinde kalmak zorunda kalan Leonora Stradella'nın sevdiceğidir. Başta onunla kaçmak konusunda tedirgin olsa da daha sonra duygularına önem vererek karar değiştirir ve kaçır.

Mavlavio & Barbarino. Papa Bassi tarafından tutulan iki hayduttur. Her ne kadar cinayet işlemek amacıyla Stradella ve Leonora'nın arkasından gönderilseler de Stradella'yı tanıdıkça bu fikirden vazgeçerler. Daha fazla para teklifine rağmen Stradella'yı öldüren adamın lanetleneceğini savunarak hak yoluna dönerek normal bir hayat yaşamayı tercih ederler.

Pavlos. Stradella'nın hünerlerini öven halktan bir adamdır.

ÖYKÜ

Birinci Kitap

Venedik'te Karnaval. Venedik şehrinin adasal konumundan hareketle mükemmel bir yapının yaratıldığı şehir tanıtımı ile bölüme başlanır. En önemli caddelerin sağında solunda dört beş katlı evler ve saraylar bulunur. Yaya kaldırımları adeta rıhtım gibidir ki içinde gondollar eşliğinde seyahatler mümkündür. Dolayısıyla şehrin mükemmel şöhretini sağlayan deniz sularının, deniz ticareti yapmaya elverişli olduğu gösterilir. Venedik'te genel olarak soyluların yaşadığına dikkat çekilir. Dünyada eş benzeri olmayan bu yerde yapılan karnavalın Avrupa'da dahi emsali bulunmadığından bahsedilir. Karnaval günü "yüz yüzden utanır" sözü gereği herkes yüzüne bir maske iliştiyerek ar ve hayâ mertebesindeki sorunlarını külliyen kaldırmış olurlar. Şehri yerinden oynatacak bir müzikle karnaval icra edilirken herkesin ne kadar eğlendiğine değinilir. Eğlencede yalnız görülen adamlara kanca takılarak nedensizce denize atılması söz konusu olunca maskeler indirilir ve Aleksandr Stradella ile tanışılmış olunur. Karnavalcılar eğlence maksadı ile gelmemiş olduğu belli olan bu adama neden orada bulunduğunu sorarlar. Aleksandr uğruna firar ettiği sevdiceği Leonara için geldiğini belirtince karnavalcılar ona yardım etmek isterler. Papa Bassi himayesi altında kilitle bir odada saklanan Leonara'yı balkondan merdivenle indirirler ve Aleksandr ile kaçmasına vesile olurlar. Daha sonra sesleri duyan Bassi, uyanır ve kalan karnavalcılar Leonara'nın nereye götürüldüğü konusunda sorguya alır.

İkinci Kitap

Hüner Sahibine Hürmet. Venedik'ten uzaklarda ve karnaval mevsiminden sonra Tiber nehri sahilinde başlayan bölüm, Roma şehrinin güzel manzarasının tanıtımı ve Venedik ile kıyası devam eder. Burada yapılan köy düğünlerinin Venedik karnavalını aratmayacak cinsten olduğuna değinilir ve bu düğünün Leonara ve Aleksandr'ın düğünleri olduğu anlaşılır. Köy halkından Pavlos'un Stella'ya övgü dolu sözler sarf etmesi üzerine kendini ifade etme gereği duyan Stella, gayet mütevazi bir tavırla insanlığa karşı beslediği duyguları hem söz hem de şiir yolu ile dile getirip kendi düğününe zevk katar. Papa Bassi bu süreçte peşlerine Malvolio ve Barbarino isimli iki haydut takar ve intikam alması gerektiğine inanır.

Üçüncü Kitap

Mehafetullah. Düğün gecesi beklenen cinayet zifaf gecesi işlenmez ve hatta düğün den sonra ki sabah geç saat uyanılır. Malvolio ve Barbarino isimli iki haydut geceyi hasbıhal ederek geçirirken Stella gibi bir üstadın yaşaması gerektiğine kanaat getirirler. Bu esnada Stradella ve Leonora kiliseye giderek düğün dualarını gerçekleştirmek üzere iken Roma'ya gelen Bassi, cinayet haberini alamayınca haydutların peşine düşer. Onları daha fazla altın vererek iknaya çalışır lakin isteği kabul görmez. Kilise sonrası Hak Teâla ile ilgili yazdığı münacaatı dinledikten sonra herkesi kendine hayran bırakan Stradella, Papa Bassi'yi dahi diz çöktürmeyi başarır ve Leonora'nın hakkı olan miras kendisine verilir.

TEMALAR

Kültür Etkisi 17. yy'da yaşamış olan İtalyan bestekar Alessandro Stradella hakkında yazılanlardan sonra oluşturulan "Aleksandr Stradella" isimli romanda sunulan kişiliğin kız kaçırdıktan sonra öldürülmesi gerekirken haydutlar tarafından dahi beğeni ile karşılanması kültürün pozitif etkisinin sonucu olarak verilir. Modern kültür öğelerini taşıyan başkarakterin yetenekleri çevresindeki kötü karakterleri dize getirmeyi başarır.

KARAKTER ANALİZİ

Aleksandr Stradella (Açık)

Karakter Kişilik özelliklerine göre son derece büyük bir senyör olan Aleksandr Stradella, Roma'da bir köyde dünyaya gelmiştir. Babası köy kilisesinin temizlik işlerini yürüten iyi bir insan olarak bilinir. Yetenekli olması kadar da alçakgönüllü olması ile dikkat çeken genç adam aynı zamanda güze ve ahlaklı karakter yapısı ile kendini tanıyan herkesi etkisi altına alır. Düğünde para dağıtma konusunda veya misafir ağırlama konusunda da hayli cömerttir.

Aktiviteler Sözleri ve besteleri ile insanları kendine çekebilen Stradella, müzikle uğraşır. Kilisede söylediği münacat ile haydutları dahi dize getirmeyi başarır.

ÖRNEK ANILAR

Kararlı. Üzerine atılan çeşitli iftiralara rağmen sevdiği kadını bulmak amacıyla maske takıp firar eden Stradella, Leonora'ya olan aşkında kararlıdır. Kızı kendisi ile kaçmaya ikna etmeye çalışır: "Vakıa Bassi nezdinde mahfuz olan parasını kurtaramamak tehlikesi mevcuttur. Ancak ben Leonora'nın servetine değil kendisine heveskâr olduğumdan paraların elden gitmesinde dolayı asla mükedder olmam."

Alçakgönüllü. Cemaat sesi ve sözleri için Stradella 'yı övmeye kalkarken Stradella bu övgüler karşısında sukutunu bozamaz: "Gerek ulum ve fünundan ve gerek sanayiden her hangi bir meslekte böyle beni nev'inin hürmet'i umumiyesine mazhariyet derecesinde temyiz ve tahayyüz edenleri bir zengin adam saymalıdır. Ama servet-ilmîye ve sanayiye ile servet-i adîye arasındaki farkı nazar-ı muhakeme ve tetkikte katiyen ve muhkemen tayin etmelidir."

Güzel Ahlaklı. İnsanlığa hizmet konusunda herkesin değerli olduğunu düşünen karakter, asıl servetinin insanların kendi içinde olduğunu savunur: "Bir insan ebna-yı nev'inin mahsudu olmadıktan sonra memduhu, makbulü, mahbubu olabilmeye artık mani-i ciddisi kalmamış olur. İnsanların teveccüh ve muhabbetlerini celp için insanlara iyilik ve hizmet eylemek lazım gelir, servet-i adîye ile insan kaç kişiye ne nispette iyilik ve hizmet edebilir ki onları kendisine minnettar eyleyebilsin."

Saygın. Yaptıkları ile herkesin takdirini hak eden, cümle köy ahalisine hüneleri ile iftihar ettiren bir adamdır: "Aleksandr Stradella hakkında icra olunan şu tazimkarane ve neşe-perestane nümâyîş ve alkış mahza hünere ve marifete herkesin borçlu olduğu hürmet ve tazimin icabıdır."

Cömert. Düğüne gelen misafirlerine masraflar için para dağıtma isteği ile cömertliğini gözler önüne serer: " –Arkadaşlar! Düğün mesafiriyle olanca paramı elden çıkarmamış bulunsaydım size daha ziyade harçlık verebilirdim. Zira görülüyor ki fukaradansınız. Şimdilik şu kadcarcığı kabul ediniz de bir daha yolunuz bizim köyümüze uğrarsa misafir olmak için sakın ha başka yere gitmeyiniz doğruca benim evime buraya geliniz."

Papa Bassi (Uyumsuz)

Karakter Leonora'ya gelen yüklü miktar mirası elinde tutmak için kıza baskı yapan Bassi, henüz kırklarında orta yaşlı bir adamdır. Eve kilitlediği kızın kaçmasına öfkelenen Bassi, Stradella ve

Leonora'nın peşine haydut takar. Bencil ve kurnaz olmasına rağmen sonunda Stradella'nın münacatını dinleyip onlara şans verir ve Leonora'nın servetini ona geri vermeyi kabul eder.

Aktiviteler Altın verip haydut tuttuktan sonra onların da peşlerinden giderek işleri yakından takip eder. Müzikal ve eğlenceden hoşlanır.

ÖRNEK ANILAR

Kurnaz. Hayli yüklü bir mirasa konan Leonora'yı sahiplenen Bassi, kız evlenmeyip kendine kalsın diye ona talip çıkan herkese bir sorun çıkarır. Stradella hakkında da senatoda suçlar iftira ederek kızdan uzak kalmasını sağlamaya çalışır: "Vakıa Leonora şimdiye kadar baba nazarıyla telakki eylediği Bassi'yi asla istemiyor ise de kıza her kim talip çıksa Bassi bir kolayını bulup işi bozuyor."

Hilekâr. Bassi servetini kullanarak iki haydut tutar ve Stradella'nın öldürülmesini umar: "Ben onu pek de ummuyorum. Çünkü Bassi midir nedir? O ihtiyar herif hilekârların birisi olmasaydı bir işi iki kişiye havale mi ederdi?"

Kindar. Haydutlar işi yapmak istemeyince yanlarına giden Bassi, onların evlendiğini ve zifafa girdiklerini bilmesine rağmen öldürülmesi için tekrar daha fazla para teklif eder, zira kini devam eder: "Taht-ı himayeme Leonora namında güzel bir kız tevdi olunmuştu. Bu kızın binlerce altın serveti de benim yed-i idareme teslim edilmişti. Bekâr olduğumdan kıza gönlüm ısındı. Tam izdivaç etmek üzereyken Aleksandr Stradella kızı kandırıp bir bölük karnaval maskaraları muavenetiyle kıızı kaçırdı götürdü. Şu halde intikama hakkım yok mudur?"